

Skibet er ladet med ... eller noget om kulturpolitikken i Grønland

af Aqigssiaq Møller

I dagens debat fremkommer af og til nogle strøtanker om kulturpolitikken. Ud fra en helhedssynsvinkel – ud fra en samlet samfundsformation – synes de at være spilfægterier uden virkelig gennemtænkt, konstruktiv og konsekvent kulturelt eller politisk sigte. Synspunkterne fremlægges som kulturpolitiske betragtninger, som om kulturen intet har med politik at gøre, eller som om politik kan føres uden kultur. Kulturpolitik er noget, der kan betragtes som ren følelsesladet korridorsnak. I samfundsdiskussionen fremkommer der tanker, som positivt påpeger skævheder, der virkelig kan rettes. Men disse munder som regel ud i betragtninger, der forudsætter økonomisk omstrukturering, økonomisk i ordets snævraste betydning (de fleste veluddannede grønlanderes økonomiske ønsker går ud på udsendt status, hvilket tit er selvmodsigende, og det er uheldigt for resten af samfundsmedlemmerne, som jo til syvende og sidst tror, at de veluddannede bedst ved, hvordan man skal klare de samfundsmæssige problemer, også de kulturpolitiske).

Nok om det. Jeg skal prøve at klar-

gøre mine synspunkter om kulturpolitikken i Grønland. Så lad mig komme til det egentlige emne.

Har vi ført kulturpolitik i Grønland?

Om dette spørgsmål er der ingen tvivl. Vi har ført en kulturpolitik, der bygger på den gængse opfattelse, at den vest-europæiske civilisation og værdiopfattelse er den bedst opnåelige her i tilværelsen. Den kan realiseres ved hurtigst muligt at europæisere såvel kulturpolitikken som erhvervslivet. Dette har resulteret i en gennemgribende ændring af samfundet. „Kultiverings“-bestræbelserne kender vi. Det skulle være overflødigt at opremse alle de forskellige udviklingsstrategier i denne sammenhæng. Det vil dog være på sin plads her at nævne lighedsideologien, der har manifesteret sig gennem befolkningskoncentrationstanken og ikke mindst gennem uddannelsespolitikken. Med andre ord har man i Grønland ført en kulturpolitik, der har den europæiske velfærdsideologi som idegrundlag. Altså europæisering ud fra tressernes velstandsstigning, eller mere præcist: danisering.

Aron Kleist, Julianehåb.

Fot.: Jens Kromann.

Ingen kulturpolitik.

Nogle vil påstå, at man i Grønland slet ikke har ført en kulturpolitik. Dette synspunkt vil jeg på det kraftigste anfægte. Tænk blot på majoriteten af den grønlandske befolkning. I yderste nødstilfælde kan den nok påberåbe sig at være grønlandere, de mener det oprigtigt, men deres materielle og kulturelle ønsker er stærkt (for at sige det mildt) præget og styret af velfærdssamfundets uheldige træk: velstand uden menneskelig ballast.

Global forandring.

For mig at se – det kan ske, at nogen vil mene, at jeg har uret – er der ikke tvivl om, at den globale velfærdspolitik såvel økonomisk som ideologisk er forfejlet. Denne nytænkning er også kommet til Grønland. Parentetisk bør jeg vel bemærke, at vore forfædre hele tiden har haft forståelsen af, at en overdreven og egoistisk udnyttelse af naturens ressourcer vil føre til selvudslettelse, til undergang. Men de var jo primitive ...

En grønlandsk kulturpolitik.

Samtaler grønlandere imellem samt samtaler med andre ligesindede peger henimod, at den kulturelle identitet først og fremmest bør og skal baseres på den etniske identitet – med andre ord på grønlandske betingelser, på grønlandske forudsætninger.

Disse ovennævnte betingelser kan deles i tre kategorier:

1. det grønlandske sprog,
2. livsbetingelserne, d. v. s. landjorden (også undergrunden) og havet (også bunden),
3. den gamle og den nye kultur i Grønland.

Sproget.

Med hensyn til det grønlandske sprog er der ingen tvivl om, at hvis man vil føre en kulturpolitik på grønlandske betingelser, er det grønlandske sprog fundamentet.

Hvis man i Grønland skal kunne kommunikere meningsfyldt og samfundsrelevant er det grønlandske sprog det allerbedste kommunikationsmiddel, også når det gælder den del af informations-

Esajas Isaksen, Umanak.

Fot.: Ole Jørgensen.

mængden, der fører til bevidstgørelse af ens eget værd som samfundsborger.

Hvis man på tankeplanet accepterer, at det grønlandske sprog er det primære, så går man også ind for den tankegang, at en bevidst grønlænder på grønlandske betingelser er mere levedygtig end „en bevidstløs“ godt dansksproget grønlænder.

Her er det vigtigt, at vi gør os klart, at sproget styrkes og udvikles i hjemmene og også må styrkes og udvikles på forskellige institutioner og uddannelsessteder (her har seminariet og de sociale uddannelsessteder en central placering), foreningslivet, fritidslovgivningen, massemedierne, reklamen m. m.

Livs-betingelserne.

Hvis den grønlandske befolkning skal overleve trykket udefra, er det helt nødvendigt at værne og beskytte naturen for overgreb og „primitiv og grådig“ udnyttelse af ressourcerne for egen vindings skyld. Kulturpolitikken kan her – gennem bevidst politisk vågen og smidig handling – være en af de vigtigste forsvarsmidler. Denne politik bør gennemføres såvel på landsplan (indadtil og udadtil) som på lokalplan. Her har kommunerne en vigtig rolle.

Kulturen.

En grønlandsk kultur har altid eksisteret. Den viser sig gennem den livs-

kvalitet, grønlanderne viser og har haft gennem de skiftende tider og gennem den natur og de livsbetingelser, som er så forskellige fra de europæiske, landet byder på. Kulturen er sammensat af sproget, vanerne og livsbetingelserne. Sproget og livsbetingelserne er umistelige og udelelige faktorer, der gennemsyrrer alle aspekter af livet i Grønland.

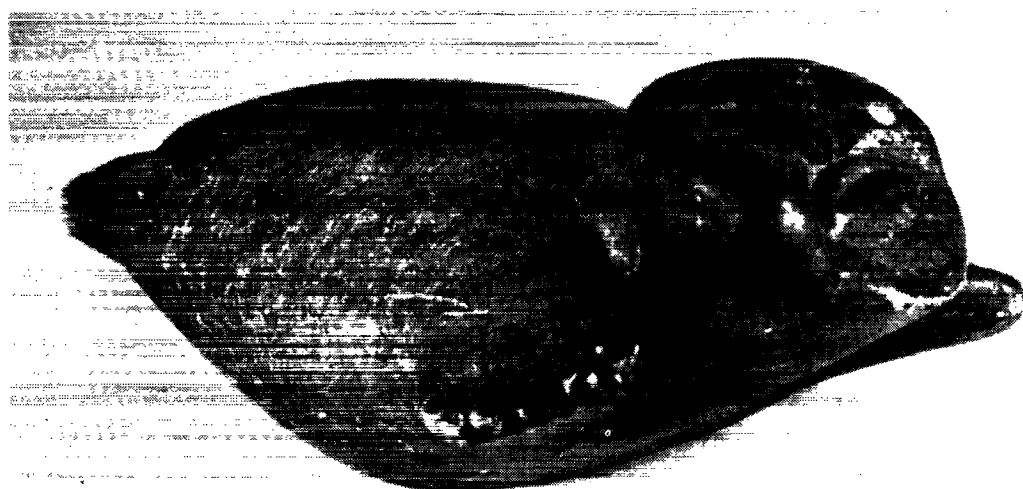
Hvis man går ind for denne tankegang og accepterer betingelserne, er det indlysende, at videreudvikling af sproget – det grønlandske sprog – er lige så vigtig som økonomisk udvikling. Dette kræver en ny kulturpolitik, en ny politik. Politikken må forandre sig. Det kræver menneskene, det kræver tiden, det kræver omgivelserne, det kræver trykket udefra. Vi må få øjnene op for, at grønlandsk kultur ikke er en vare, som enhver interesseret kan sælge, og som kan handles med – ikke er kunstgenstande, som en souvenirs – men er en livsform.

Kunst og kultur.

I dagens diskussioner og manifestationer er man tilbøjelig til at sætte lighedstegn mellem kunst og kultur, hverken mere eller mindre. Dertil kan jeg blot sige, at jeg anser kunst som værende en del af kulturen – nok en væsentlig del, men langt fra dækkende. I en kulturpolitisk diskussion bør man anstændigvis være sig for en snæver og vildledende kredsen om kunstudøvelse alene. Det er ønskeligt og nødvendigt at tale om kunst, men en bred kulturpolitisk planlægning og virkeliggørelsen heraf kræver en hel anden form for tænkning og indsats – for ikke at sige forståelse og indlevelse.

Det kulturpolitiske sigte.

En bred kulturpolitisk målsætning kræver, at man tager hensyn til de tre faktorer, jeg har nævnt: sproget, livsbetingelserne og kulturen. Som jeg har antydnet andetsteds er sproget grundfunda-

Andreas Thorsen, Frederikshåb.

Fot.: William Christensen.

Amalie Heilmann, Sukkertoppen.

Fot.: Aqigssiaq Møller.

mentet. Hermed mener jeg, at vi ikke kan bevare det grønlandske sprog uden at opbygge samfundet ud fra de grønlandske betingelser. Man må gøre sig klart, at sproget og livsbetingelserne mødes i den grønlandske kultur, og at kulturen er en lige så vigtig faktor som

økonomien for at kunne overleve. Hvis man accepterer denne argumentation, får man senere svært ved at fremkomme med påstande som „hvis vi skulle budgettere med beløb, så og så store, til kulturelle formål, så måtte vi tage beløbene fra sygehussektoren eller fra den sociale

konto. Synes man, det er forsvarligt?“ De to eksempler fortæller os, at kulturpolitik er lige så nødvendig som økonomisk politik. Her kan man ikke gå uden om at støtte sig til samfundets overordnede målsætning. Har vi en sådan i Grønland, og hvad går den ud på?

Delmål.

Flere positive delmål er efterhånden dukket op. Her tænker jeg specielt på, hvordan uddannelsespolitiske bestræbelser harmonerer med kulturpolitikken. Man kan jo udforme en bred kulturpolitisk målsætning, der har den hensigt at fremme menneskelig udvikling, de enkelte menneskers udviklingsmuligheder, således at man i fællesskab kan opbygge et samfund ud fra grønlandske forudsætninger. Men hvordan kan vi i første omgang handle? Dette spørgsmål er – for mig at se – langt vanskeligere at besvare.

Bevidstgørelse.

Det mest umiddelbare og tiltalende begreb på handlingsplanet er indeholdt i ordet bevidstgørelse.

Hvordan kan vi bevidstgøre det grøn-

landske menneske om værdierne i den grønlandske kultur? Det kan vi ved at handle under hensyntagen til sproget, livsbetingelserne og vore kulturelle forudsætninger.

Lad mig som eksempel på handlingsplanet foreslå forsyningsbåde til formidling af informationer. Kommunerne kunne fx. have både, der besejler kysten med bøger, der kan lånes, oplysninger, der kan serveres og diskuteres på stedet; film, der kan fremvises; nyheder fra andre steder, der kan drøftes, osv. osv. Det er den samme fremgangsmåde, vareforsyningstjenesten har praktiseret i generationer, fordi man har fundet den livsnødvendig.

Disse både skal sejle rundt og formidle informationer, der for fastboende beboere kan være medvirkende til bevidstgørelsen og erkendelsen af egne livskvaliteter. Det er en aktionsform, der kan være medvirkende til, at folk langs kysten – også i bygderne – kan blive sig deres værd som mennesker bevidst og med glæde erkende deres identitet som grønlandere i Grønland. Når dette er nået, kan vi muligvis også klare os „uden for murene“.